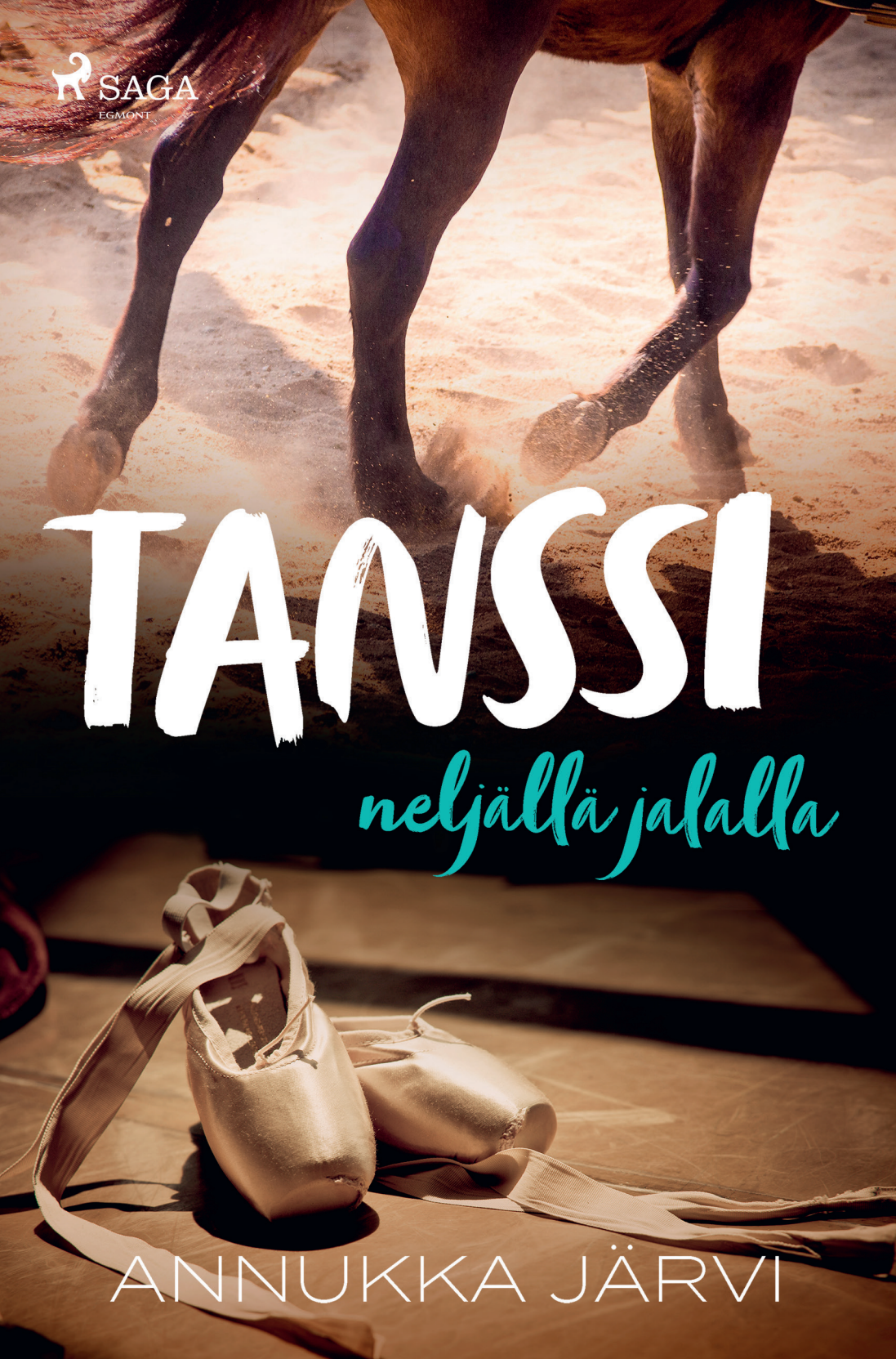

TANSSI

neljällä jalalla

ANNUKKA JÄRVI

Tanssi neljällä jalalla

Annukka Järvi

Tanssi neljällä jalalla

SAGA Egmont

Tanssi neljällä jalalla

Cover image: Shutterstock

Copyright © 1993, 2025 Annukka Järvi and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727215532

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13.4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Saga Egmont

Lindhardt og Ringhof Forlag A/S

Vognmagergade 11, 2.

DK-1120 Copenhagen K

Prologi

Ajatuksia ennen keskiyötä

Iltayön tunnit ovat vaikeimpia. Silloin keho muistaa: jokainen lihas, jänne, nivel ja nikama muistaa; ihon huokosetkin hengittävät treenisalin ilmaa.

Todellisuudessa lepään vuoteessa. Yölampun valo lankeaa huoneen vihertäväpohjaisille ruusunnupputapeteille ja valkealle tyynyliinalle.

Jalkani on kenollaan nurkassa – asiansa osaavien ammattilaisten kuolleesta aineesta huolellisesti sorvaama jalka, jonka voin kiinnittää oman lihaisen, luisen, jäntevän reiteni tynkään.

Äiti on jättänyt hauskan kirjan käden ulottuville ennen hyvän yön toivotusta: ”Tarvitsetko mitään? Herätä minut, jos tarvitset apua. Makeita unia.”

Voisin unohtua lukemaan kirjaa, mutta keho ei tottele – ei äitiä, ei minun tahtoani. Se muistaa.

Iltayön tunteina kuulo terästyy. Erotan talon seinähirsien paukahtelun. Lattialankut vingahtelevat, ja tuuli hengittää katonrajaan syvään. Se pölyttää ohuita verhoja.

Talo on vanha, viime vuosisadalta. Olohuoneen kirjahyllyn lukittavassa laatikossa tomuuntuu paksulle sinertävälle paperille laadittu kauppakirja, joka on päivätty 14.5.1892.

Isä höyläsi loppukesästä koko talon kynnykset mataliksi. Hän soitti minulle Käpylän kuntoutuskeskukseen: ”Nyt se on tehty! Ajattele, minä osasin. Iso urakka.”

Iltayön tunteina äänet karkaavat huoneista, valuvat kynnyksettömien ovien raoista ja tihkuvat alakertaan. Ne valvottavat, kunnes liu’un unen ja valveillaolon väliseen hämärään.

Se, mistä kukaan ei saa minulle puhua; se, mitä kukaan ei saa ajatella kirkastuu mielessä ja nousee silmien tasalle kuin luoto sumusta, eikä sitä voi painaa upoksiin.

Muistan, miltä tuntuu tanssia.

Lihakset venyvät, selkä taipuu, käsivarret pyöristyvät, sormenpääät ojentuvat. Jalat ponnistavat. Jos sulkisin silmät, nilkkoihin ja ranteisiin kasvaisi siipipari.

Säpsähdän hereille. Takerrun sängynreunaan. Puristan sitä, kunnes kämmentä ja sormia kihelmöi.

Ei, silmäni eivät kostu, ihoni vain. Lakanat tarttuvat nahkeaan vartaloon kuin trikoot treenien jälkeen.

Voi miten karsastan tätä rujoa, runneltua ruumista, jota en edes tunne. Eihän se ole minun. En *minä* ole ruma, en kömpelö enkä avuton.

Mitä varten rattijuoppo ajoi juuri minun päälleni?

Minullehan oli varattu tehtävä tässä elämässä. Minun piti puhua kehollani, tanssia ihmisille elämyksiä!

Minä, Tuulia, syntynyt Kättilöopistolla 11.2.1975, en tosin enää laahaudu kivuliaasti yhtä askelta, hitaasti toista, en ponnistaudu hengästyneenä kohti kolmatta. En enää. Se kuului sairaalan ja Käpylän kuntoutuskeskuksen kauteen.

Mutta proteesi hiertää usein tynkää, ja sen tunnen.

Miksei kukaan pysty palauttamaan minua omaan, vaivatto-
maan ja kuuliaiseen kehooni?

Kuulostelen talon ääniä. Hirret kirshahtelevat, putkissa koho-
see, lumi luiskahtelee peltikattoa alas, pakkautuu räystäälle, mät-
kähtää maahan. Pohjoistuuli takoo kattoa.

Eikä edes piiskanterävä tuuli hyydytä äidin itkua. Vihaan sitä.
Se erottuu vaimeana tämänkin illan muista äänistä.

Jos kutsun äitiä, hän juoksee portaat alas hymyillen silmät
kirkkaina. Hän on ennättänyt huuhdella kasvonsa kylmällä ve-
dellä. Enkä minä voi raivota hänelle. En saa häntä kiinni vereksel-
tään, en pääse syyttämään häntä siitä, mistä tahtoisin: miksi minä
en kelpaa sinulle tällaisena?

Tanssi oli meidän kahden yhteinen haave... Jollei äiti itkisi,
tämä tuska hellittäisi ainakin hieman. Jos hän ei kärsisi, minun-
kaan ei tarvitsisi surra näin...

Vihaan äidin itkua!

Nykyään vihaan usein. Haluaisin potkia virkansa puolesta
myötätuntoiset sosiaalityörokkarit yhteen kekoon junanraiteille
ja kuunnella, miten luut ruskuvat. Sytyttäisin torille roihun lo-
makkeista, kaavakkeista, KELAn esitteistä, lääkärinlausunnoista,
vakuutusyhtiön kuiteista, todistusjäljennöksistä, ja toivoisin, että
kipinät polttavat reikiä kiveykseen.

Mutta vihakaan ei riitä.

Iltayön tunnit ovat vaikeimmat. Jokainen lihas muistaa kaiken
sen entisen, jokainen jänne, nivel ja nikama.

Toukokuun 5. päivä klo 14

Keskuskoulun sivurakennus oli kaksikerroksinen ja rapattu harmaaksi. Opettajat joutuivat kävelemään asfalttipihan poikki tullessaan tunneille; matkan pidennys koitui lukiolaisten eduksi.

Meidän luokan ikkunat avautuivat sorakentälle päin. Kentän takana törrötti muutama havunsa pudottanut puu, jotka lyijytehtaan päästöt olivat halstranneet mustiksi. Ohikulkutietä koulun selkäpuolella jyräävät autot kehittivät päivän aikana päästöpilven. Jos järjestäjä erehtyi tuulettamaan välitunnilla, jokainen valitti päänsärkyä.

Luokka sijaitsi toisessa kerroksessa. Aurinko löi sinne iltapäivisin kirkkaasti ja kuumasti kuin valonheittäjä.

Perjantain viimeisellä tunnilla kaikki nuokkuivat, minäkin, vaikka venäjä oli minulle tärkeä aine. Tähtäsin Leningradiin opiskelemaan tanssijaksi ja koreografiksi.

Se oli äidin ja minun yhteinen unelma, oli ollut siitä saakka, kun äiti vei minut nelivuotissyntymäpäivänä satubalettiin.

– Saat ainakin kauniin ryhdin, sanoi äiti silloin. – Ties vaikka pääsisit vielä Kansallisbalettiin.

Äidillä itsellään on tanssijan ryhti, vaikka sen olen huomannut vasta myöhemmin. Hänkin oli aloittanut balettikoulun ennen kouluunmenoa. Kenties myös hän oli tanssinut olohuoneen lattialla äitinsä pönkkäalushameessa, kuten minä kolmevuotiaana.

Auringon säteet osuivat opettajan päälakeen. Hänen ohimoiltaan ja otsaansa pitkin norui hikijuova. Hän teki tuon tuostakin kämmensyrjästään ikkunanpesulastan, jolla veti kasvot kuiviksi.

Istuimme takarivissä, me luokan tanssijat. Vedimme aamuisin pulpetit luokan takaseinään kiinni. Pulpetit olivat liian matalia – pitkäsääriset kolhivat niihin polvensa –, liian kapeita ja muutenkin ahtaita kirjoille, kynäkoteloilta, työkirjoille ja vihoille, jotka luiskahtelivat tuon tuostakin lattialle tai käytävälle, jos joku joutui kävelemään pulpettien sivuitse. Miksiköhän siedimme niitä kapi-noimatta?

Me tanssijat halusimme pysytellä rauhassa. Syksyllä luokan tytöt olivat ruokailussa kokoontuneet saman pitkän pöydän ääreen, ja jo seuraavana päivänä he lainasivat toisiltaan levyjä ja lehtiä, vaihtoivat meikkivinkkejä ja gynekologien nimiä.

Emme tunteneet heitä ennestään, sillä meidät oli koottu samaan lukioon eri yläasteilta.

Riitasta tiesimme vain kuperat vahvat kynnet, jotka hän lakkasi kirsikanpunaisiksi, Jaanasta kapeat farkut ja huolellisesti kiharoidun otsatukan, Kristiinasta hyökkäävän äänensävyyn; hän haukahteli. Muista emme tienneet sitäkään.

Kun opettaja palautti kokeita, vilkuilimme merkitsevästi toisiamme: ai tuo on Jonna eikä Virpi. Ja lauantain treenien jälkeen kävelin Liikuntahallin ovelta päin hoikkaa, tummatukkaista tyttöä, joka vain kikatti pyydellessäni anteeksi.

– Se oli Sari, etkö tuntenut? Meidän venäjänryhmästä, Sanna ärähti.

– Miksi te eristäydyste sinne taakse? saattoi luokanvalvoja huomauttaa ja käskää meidät tekemään ryhmätöitä toisten kanssa. Muut opettajat jättivät meidät omiin oloihimme.

Sanna, jonka paikka oli ollut vieressäni ala-asteelta asti, istui ikkunajonon viimeisenä. Aurinko valui hänen punertaville hiuksilleen ja iski niistä säkeniä.

Sanna oli tullut jo ala-asteen ensimmäisellä luokalla mukaan balettiin. Hän ja minä kamppailimme yhdessä venyäksemme spaattiin.

Puhisimme, irvistimme ja kiristimme pari kiukun ja kivun kyyneltä. Kämmenet luistivat lakatulla laualattialla, vasemman jalan reisilihakset tuntuivat repeävän. Mutta siinä vaiheessa, kun opettaja ennätti luoksemme, hymyilimme jo toisillemme.

– Oikein hyvä, hän kehui.

Meistä on kummankin valokuva-albumissa yhteiskuvia: Sannalla koketti rusetti pääläella, minulla ruusupanta, ja molemmilla tytisevä tutu, tanakka nilkka pontevasti ojennettuna, tossut huolellisesti nyöritetyt... Tai pikku merenneidot työväenopiston näyttämölle teipatulla tanssimatolla pahvikallioiden ja lakanaaltojen lomassa.

Niitä kuvia on pinottain. Balettikoulun kevätnäytöksiä, ala-asteen joulujuhlia, lastensuojeluliiton kahvitilaisuuksia. Maskeerasimme toisillemme ampiaisen keltamustan naaman, tai painoimme huolellisesti rokokoonaidon kauneuspilkun valkoiseksi puuteroidulle poskelle.

Isä tuli jokaiseen näytäntöön ottamaan valokuvia, kunnes aloimme esiintyä teatterin studionäyttämöllä, jossa katsojat eivät saa kuvata. Silloin ilmestyivät ensimmäiset arvostelut – Sanna

Uuden toivon voi löytää yllättävästä paikasta.

Tuulia käy lukiota ja harrastaa intohimoisesti balettia. Eräänä tavallisena päivänä Tuulian koko todellisuus kuitenkin hajoaa; hän jää rattijuopon auton alle. Toinen Tuulian jaloista joudutaan amputoimaan. Unelma ammattitanssijan urasta on pakko haudata.

Kun Tuulia ryhtyy käymään ratsastusterapiassa, hänelle aukeaa kokonaan uusi maailma. Hevosen selässä hänellä onkin yhtäkkiä neljä toimivaa jalkaa – ja vähitellen myös mieli alkaa parantua vaikeasta kokemuksesta.

Tanssi neljällä jalalla voitti Arvid Lydecken -palkinnon vuonna 1993.

Annukka Järvi on kirjailija Anna-Maija Järvi-Herlevin (s. 1959) taiteilijanimi. Järvi-Herlevi on julkaissut erityisesti hevosaiheista nuortenkirjallisuutta. Hän työskentelee myös vapaana toimittajana sekä luovan kirjoittamisen opettajana. Järvi-Herlevi oli Haminan kuntataiteilija vuonna 2019.